

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PAREIGŪNŲ IR KARIŲ VALSTYBINIŲ
PENSIJŲ ĮSTATYMO 16 STRAIPSNIO 3 DALIES (2007 M. SAUSIO 18 D.,
2012 M. SPALIO 2 D. REDAKCIJOS) 6 PUNKTO ATITIKTIES LIETUVOS
RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI**

2015 m. gegužės 6 d. Nr. KT14-N8/2015

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Prano Kuconio, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Dainiaus Žalimo,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje 2015 m. balandžio 15 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 2/2013 pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-3/2013 ištirti, ar Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punktą, 16 straipsnio 4 dalis (2012 m. spalio 17 d. redakcija), Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 4 dalis tiek, kiek juose nustatytas skirtingas mokymosi aukštosiose, specialiosiose vidurinėse, aukštesniosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) ir karo mokyklose laiko įskaitymas į tarnybos laiką pensijai skirti vidaus reikalų, krašto apsaugos, prokuratūros sistemos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių, muitinės pareigūnams ir Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnams, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstitucinis Teismas

nustatė:**I**

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą, kurioje statutinis vidaus reikalų sistemos pareigūnas kreipėsi į teismą, nes nesutiko su jo tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimu. Pareiškėjo administracinėje byloje nuomone, į jo tarnybos laiką pensijai skirti nepagrįstai neįskaitytas mokymosi Lietuvos policijos akademijoje laikas nuo 1995 m. sausio 1 d. iki 1997 m. birželio 26 d.; pareiškėjas teigė, kad stodamas į Lietuvos policijos akademiją tikėjosi, jog mokymosi akademijoje laikas bus įskaitytas į tarnybos laiką pensijai skirti, nes taip buvo numatyta stojimo metu galiojusiuose teisės aktuose.

Vilniaus apygardos administracinis teismas, konstatavęs, kad yra pakankamas pagrindas abejoti įstatymo nuostatų, kuriomis reglamentuojamas mokymosi tam tikrose mokyklose laiko įskaitymas į tarnybos laiką pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti, tiek, kiek jomis nustatytas skirtingas mokymosi tam tikrose mokyklose laiko įskaitymas į tarnybos laiką pensijai skirti vidaus reikalų, krašto apsaugos, prokuratūros sistemos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių, muitinės pareigūnams ir Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnams, konstitucingumu, sustabdė administracinės bylos nagrinėjimą ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu iširti nurodyto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai.

2. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais.

Nurodytu teisiniu reguliavimu skirtingai reglamentuojamas mokymosi vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose, aukštosiose, specialiosiose vidurinėse, aukštesniosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) ir karo mokyklose laiko iki 1995 m. sausio 1 d. įskaitymas į vidaus reikalų sistemos pareigūnų ir Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiką valstybinei pensijai skirti. Todėl pareiškėjas abejoja, ar, nustačius skirtingą mokymosi laiko įskaitymo į tarnybos laiką pensijai skirti teisinį reguliavimą, tapačios teisinės padėties asmenys iš esmės nėra traktuojami skirtingai, taip pat ar *inter alia* vidaus reikalų sistemos pareigūnų ir Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų teisinė padėtis objektyviai yra tokia skirtinga, kad gali būti nustatytas toks skirtingas teisinis reguliavimas.

Pareiškėjo vertinimu, teisinis reguliavimas, pagal kurį tokio paties pobūdžio mokymosi laikotarpis vieniems statutiniams pareigūnams į tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomas tik jei mokymosi laikotarpis buvo iki 1995 m. sausio 1 d., o kitiems – neatsižvelgiant į mokymosi laikotarpį, gali prieštarauti konstituciniams asmenų lygybės įstatymui, teisinės valstybės principams.

II

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario Mečislovo Zasčiurinsko rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštaravo (neprieštarauja) Konstitucijai. Seimo atstovo pozicija grindžiama šiais pagrindiniais argumentais.

Vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme (toliau – ir Pensijų įstatymas) nustatytu teisiniu reguliavimu nubrėžta aiški riba tarp pareigūnų ir karių tarnybos laiko pensijai skirti, įgyto iki 1995 m. sausio 1 d. (16 straipsnis), ir tokio laiko, įgyto po 1995 m. sausio 1 d. (6 straipsnis). Keičiant teisinį reguliavimą nuostatos, pagal kurias vidaus reikalų sistemos pareigūno tarnybos laikui pensijai skirti prilyginamas mokymosi aukštosiose, specialiosiose vidurinėse, aukštesniosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų), saugumo ir karo mokyklose laikas tik iki 1995 m. sausio 1 d., išliko nepakitusios. Be to, pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 20 d. nutarimu Nr. 83 „Dėl Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos bei prokuratūros sistemų pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų patvirtinimo ir tarnybos laiko, kurio reikia procentiniam priedui už išstarnautus metus gauti, nustatymo“ patvirtintų Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos bei prokuratūros sistemų pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų (vėliau *inter alia* pavadintų Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatais) 7 punktą tam tikri mokymosi laikotarpiai po 1995 m. sausio 1 d. yra įskaitomi į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti.

Tuo tarpu Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnio 8 punkte įtvirtintas teisinis reguliavimas, pagal kurį į Valstybės saugumo departamento pareigūnų laiką pensijai skirti įskaitomas ir mokymosi tam tikrose mokyklose laikas po 1995 m. sausio 1 d., sietinas su Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos specifika. Šiems pareigūnams, pasak suinteresuoto asmens atstovo, yra taikoma ne tik specialios priėmimo į tarnybą, tarnybos atlikimo sąlygos, veiklos apribojimai ir draudimai, bet ir privataus gyvenimo suvaržymai. Taigi ginčijamu teisiniu reguliavimu tam tikrų mokymosi laikotarpių įskaitymas į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti reglamentuojamas skirtingai, atsižvelgiant į tarnybos specifiką ir specialiuosius reikalavimus pareigūnams. Be to, pagal galiojantį teisinį reguliavimą mokymosi laikotarpiai įsigaliojus Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymui (2013 m. sausio 1 d.) į Valstybės saugumo departamento pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti neįskaitomi.

Suinteresuoto asmens atstovas pažymi, kad pareiškėjo nagrinėjamoje administracinėje byloje pareiškėju esantis asmuo vidaus reikalų sistemos pareigūnu tapo tik 1997 m. liepos 1 d., taigi

1995 m. sausio 1 d. įsigaliojus Pensijų įstatymui jis nežinojo ir negalėjo žinoti, ar juo taps, todėl ginčijamomis nuostatomis negalėjo būti pažeisti jo teisėti lūkesčiai.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti tiek, kiek jis nurodė, Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkto, 16 straipsnio 4 dalies (2012 m. spalio 17 d. redakcija), Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 4 dalies atitiktį Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio „Įstatymo įsigaliojimas“ 3 dalyje (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) buvo ir yra nustatyti iki 1995 m. sausio 1 d. buvę laikotarpiai, kurie asmenims, priimtiems tarnauti, be kita ko, vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros sistemose, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnais ir kariais, prilyginami tarnybos laikui pensijai skirti, vienas iš jų – mokymosi aukštosiose, specialiosiose vidurinėse, aukštesniosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų), saugumo bei karo mokyklose laikas (6 punktas).

2.1. Kaip matyti iš pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymo ir kartu su prašymu pateiktos jo nagrinėjamos administracinės bylos medžiagos, administracinėje byloje, nesutikdamas su tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimu, į teismą kreipėsi vidaus reikalų sistemos pareigūnas (dirbęs, be kita ko, pareigūnu įvairiose policijos įstaigose); pareiškėjas administracinėje byloje iš esmės ginčijo tai, kad į jo tarnybos laiką pensijai skirti nebuvo įskaitytas mokymosi Lietuvos policijos akademijoje laikas po 1995 m. sausio 1 d.

2.2. Šiame kontekste pažymėtina, kad pagal Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymą buvo ir yra skiriamos pareigūnų ir karių valstybinės pensijos už tarnybą, netekto darbingumo, našlių ir našlaičių valstybinės pensijos (šio įstatymo 4 straipsnis).

Tačiau, atsižvelgiant į pareiškėjo prašymą ir jo nagrinėtos administracinės bylos medžiagą, šioje konstitucinės justicijos byloje pareigūnų ir karių valstybinių pensijų teisinis reguliavimas aktualus tik pareigūnų ir karių valstybinių pensijų už tarnybą skyrimo aspektu.

2.3. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba 1991 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. I-1311 „Dėl Lietuvos policijos akademijos statuto“ patvirtino Lietuvos policijos akademijos statutą, kuriame, be kita ko, buvo nustatyta, kad:

– Lietuvos policijos akademija yra Lietuvos Respublikos valstybinė aukštoji studijų ir

mokslo įstaiga (1.1 punktas);

– svarbiausi Lietuvos policijos akademijos uždaviniai yra *inter alia* rengti Lietuvos Respublikos policijai ir kitoms vidaus reikalų įstaigoms kvalifikuotus specialistus, kelti policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų darbuotojų kvalifikaciją (1.5 punkto 1, 2 papunkčiai);

– studentams, baigusiems pirmąją aukštojo mokslo pakopą, suteikiama policininko kvalifikacija, o baigusiems antrąją ir trečiąją pakopas gali būti atitinkamai suteikiami teisės bakalauro ir teisės magistro laipsniai (4.4 punktas);

– studentai, neperėję konkurso į aukštesnę mokymo pakopą, nukreipiami dirbti į vidaus reikalų įstaigas (4.5 punktas).

Taigi Lietuvos policijos akademija – Lietuvos Respublikos valstybinė aukštoji studijų ir mokslo įstaiga, kurios vienas pagrindinių uždavinių buvo rengti specialistus Lietuvos Respublikos policijai ir kitoms vidaus reikalų įstaigoms. Pareiškėjo prašymo kontekste Lietuvos policijos akademija vertintina kaip aukštoji Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokykla.

2.4. Vadinasi, pareiškėjas, ginčydamas tiek, kiek nurodė, Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkte įtvirtintą teisinį reguliavimą, pagal kurį įstatyme nurodytiems asmenims jų tarnybos laikui pensijai skirti prilyginamas įstatyme nurodytas mokymosi aukštosiose, specialiosiose vidurinėse, aukštesniosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų), saugumo bei karo mokyklose laikas, iš tikrųjų abejoja, ar Konstituciją šis teisinis reguliavimas atitinka būtent tik tuo aspektu, kiek pagal jį asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti nėra prilyginamas mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas po 1995 m. sausio 1 d.

3. Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 4 dalyje, Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje (2012 m. spalio 17 d. redakcija) įtvirtintu teisiniu reguliavimu buvo ir yra reguliuojamas iš tarnauto laiko (tarnybos stažo) įskaitymas į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti.

Taigi šiomis ginčijamomis teisės normomis buvo ir yra įtvirtintas specialus teisinis reguliavimas, skirtas būtent Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų iš tarnauto laiko (tarnybos stažo) įskaitymui į jų tarnybos laiką pensijai skirti, o ne pareiškėjo prašymo kontekste aktualiam atitinkamų laikotarpių prilyginimui asmenų, priimtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti.

4. Pareiškėjas prašo iširti Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkte ir šio straipsnio 4 dalyje (2012 m. spalio 17 d. redakcija) bei atitinkamai Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 4 dalyje įtvirtinto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai tiek, kiek juo, pasak

pareiškėjo, skirtingai reglamentuojamas mokymosi vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose, aukštosiose, specialiosiose vidurinėse, aukštesniosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) ir karo mokyklose laiko iki 1995 m. sausio 1 d. įskaitymas į vidaus reikalų sistemos pareigūnų ir Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiką valstybinei pensijai skirti.

4.1. Šiame kontekste pažymėtina, kad nors pareiškėjas prašo ištirti tiek jo nurodyto asmenų, paskirtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinio reguliavimo, tiek ištarnauto laiko (tarnybos stažo) įskaitymo į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai, o pagrįsdamas savo abejones dėl asmenų, paskirtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinio reguliavimo konstitucingumo, pateikia argumentus ir dėl specialiojo ištarnauto laiko (tarnybos stažo) įskaitymo į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti teisinio reguliavimo, iš pareiškėjo prašyme pateiktų argumentų ir jo nagrinėjamos administracinės bylos medžiagos visumos matyti, kad jis ginčija būtent asmenų, paskirtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai ir būtent dėl to, kad nesutinka su tuo, kad asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti, pasak jo, kitaip nei Valstybės saugumo departamento pareigūnams, prilyginamas mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas tik iki 1995 m. sausio 1 d., tačiau neįskaitomas atitinkamas laikotarpis, buvęs po 1995 m. sausio 1 d.

4.2. Taigi iš pareiškėjo prašymo argumentų visumos ir jo nagrinėjamos administracinės bylos medžiagos matyti, kad pagal pareiškėjo prašymą tirtina būtent Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkte įtvirtinto asmenų, paskirtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinio reguliavimo, o ne atitinkamo pareiškėjo nurodyto ištarnauto laiko (tarnybos stažo) įskaitymo į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti teisinio reguliavimo atitiktis Konstitucijai; kaip minėta, asmenų, paskirtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinio reguliavimo konstitucingumas tirtinas tiek, kiek pagal jį asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti nėra prilyginamas mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas po 1995 m. sausio 1 d.

5. Pažymėtina ir tai, kad nors pareiškėjas prašo ištirti tiek, kiek nurodė, jo nurodyto teisinio reguliavimo atitiktį *inter alia* Konstitucijos 29 straipsniui, iš pareiškėjo prašymo argumentų matyti,

kad jis iš tikrųjų abejoja ginčijamo teisinio reguliavimo atitiktimi Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintam asmenų lygiateisiškumo principui.

6. Vadinasi, šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą tirs Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkto tiek, kiek pagal jį asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti nėra prilyginamas mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas po 1995 m. sausio 1 d., atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

II

1. Minėta, kad šioje konstitucinės justicijos byloje pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą tiriama tarnybos laiko pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti apskaičiavimo teisinio reguliavimo tiek, kiek pagal jį asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti nėra prilyginamas mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas po 1995 m. sausio 1 d., atitiktis Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Šiame kontekste paminėtina, kad 1990 m. kovo 11 d. atkurdama nepriklausomybę Lietuvos Respublika perėmė į savo jurisdikciją buvusius Lietuvos TSR respublikinio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo, *inter alia* vidaus reikalų sistemos, valstybės valdymo organus. 1990 m. kovo 11 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos įstatymas „Dėl buvusių Lietuvos TSR sąjunginio-respublikinio pavaldumo valstybės valdymo organų statuso pakeitimo“, kuriame buvo nustatyta, kad visos buvusios Lietuvos TSR sąjunginio-respublikinio pavaldumo ministerijos, valstybiniai komitetai ir žinybos pavaldžios tik Lietuvos Respublikai.

Perimant į Lietuvos Respublikos jurisdikciją vidaus reikalų sistemą ir ją reformuojant siekta užtikrinti viešąją tvarką ir visuomenės saugumą. 1990 m. kovo 21 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos kreipimasis į vidaus reikalų įstaigų darbuotojus, kuriuo kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis, neatsižvelgiant į tautybę ir pasaulėžiūrą, turintis darbo vidaus reikalų įstaigose patyrimą, pasirengęs prisiekti ištikimybę Lietuvai ir jai tarnauti, buvo kviečiamas sąžiningai dirbti savo darbą. Aukščiausiosios Tarybos kreipimesi buvo užtikrinta, kad „bus išsaugotos socialinės vidaus reikalų darbuotojų garantijos“. Taigi, atkūrusi nepriklausomybę, Lietuvos Respublika šiuo kreipimusi prisiėmė įsipareigojimą ištikimiems jai vidaus reikalų sistemos darbuotojams išsaugoti socialines garantijas, įgytas iki nepriklausomybės atkūrimo.

3. Vidaus reikalų sistemos pareigūnų ir karių tarnybos laikas, būtinas pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti, pirmą kartą buvo reglamentuotas Vyriausybės nustatytu laikinu teisiniu reguliavimu – Vyriausybės 1992 m. birželio 25 d. nutarimu Nr. 490 „Dėl vidaus reikalų sistemos

pareigūnų ir karių pensinio aprūpinimo“.

Šio nutarimo 1 punkte buvo nustatyta, kad „iki bus priimti ir įsigalios Lietuvos Respublikos prokuratūros, vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos sistemų, Aukščiausiosios Tarybos Apsaugos skyriaus darbuotojų, pareigūnų ir karių pensijų įstatymai: 1.1. vidaus reikalų sistemos pareigūnams ir kariams nuo 1992 m. birželio 1 d. į tarnybos stažą, reikalingą pensijai už iš tarnautus metus skirti, įskaitomas: <...> 1.1.4. mokymosi laikas visų valstybių aukštosiose, specialiosiose vidurinėse, aukštesniosiose policijos, milicijos, karo ir vidaus reikalų tarnybos mokyklose“.

Šis Vyriausybės nutarimas neteko galios 1995 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymui, priimtam 1994 m. gruodžio 13 d.

Taigi pagal Vyriausybės nustatytą laikiną teisinį reguliavimą, turėjusį galioti iki bus nustatytas ir įsigalios, be kita ko, vidaus reikalų sistemos pareigūnų pensijų teisinis reguliavimas, į *inter alia* vidaus reikalų sistemos pareigūnų tarnybos stažą pensijai už iš tarnautus metus skirti nuo 1992 m. birželio 1 d. iki minėto įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 1995 m. sausio 1 d., buvo įskaitomas, be kita ko, mokymosi laikas aukštosiose policijos, vidaus reikalų tarnybos mokyklose.

4. Kaip minėta, Seimas 1994 m. gruodžio 13 d. priėmė Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymą, kuriam įsigaliojus nustojo galioti minėtas laikinas vidaus reikalų sistemos pareigūnų ir karių pensinio aprūpinimo teisinis reguliavimas. Šiame įstatyme buvo nustatyta, kokiems asmenims skiriama ir mokama pareigūnų ir karių valstybinė pensija, šių pensijų skyrimo ir mokėjimo pagrindai, sąlygos, dydžiai.

4.1. Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 3 straipsnyje „Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo sąlygos“ pareigūnų ir karių valstybinės pensijos skyrimas ir mokėjimas išėjusiems iš tarnybos įstatyme nurodytiems, *inter alia* vidaus reikalų, pareigūnams ir kariams buvo susietas su reikalavimu būti išstarnavusiems atitinkamoje sistemoje 20 ir daugiau metų.

Minėto įstatymo 6 straipsnyje „Pareigūnų ir karių tarnybos laikas pensijai skirti“ buvo nustatyta, koks laikas įskaitomas *inter alia* į vidaus reikalų pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti; be kita ko, įstatyme nurodytas tarnybos vidaus reikalų sistemoje laikas nuo paskyrimo į pareigūno ar kario pareigas dienas.

Paminėtinos ir šios Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio „Įstatymo įsigaliojimas“ nuostatos:

- šis įstatymas įsigalioja nuo 1995 m. sausio 1 d. (1 dalis);
- asmenims, priimtiems tarnauti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos bei prokuratūros pareigūnais ir kariais, tarnybos laikui pensijai skirti prilyginami įstatyme nurodyti laikotarpiai, buvę iki šio įstatymo įsigaliojimo, *inter alia* mokymosi aukštosiose

Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas (4 dalies 6 punktą).

4.2. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste sistemiškai aiškinant nurodytas Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo nuostatas, pažymėtina, kad:

- pareigūnų ir karių valstybinės pensijos skyrimas ir mokėjimas išėjusiems iš tarnybos įstatyme nurodytiems, *inter alia* vidaus reikalų, pareigūnams ir kariams buvo susietas, be kita ko, su reikalavimu turėti įstatyme nustatyto dydžio tarnybos stažą;

- pagal šio įstatymo 6 straipsnį į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi jame numatyti laikotarpiai, *inter alia* įstatyme nurodytas tarnybos vidaus reikalų sistemoje laikas nuo paskyrimo į pareigūno ar kario pareigas dienos; šiuo teisiniu reguliavimu nebuvo sudaryta prielaidų į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti įskaityti mokymosi tam tikrose mokymo įstaigose laikotarpiais;

- nustatytas ir teisinis reguliavimas, pagal kurį ir tam tikri kiti, ne tik nurodytieji šio įstatymo 6 straipsnyje, laikotarpiai, buvę iki šio įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 1995 m. sausio 1 d., asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, papildomai prilyginami tarnybos laikui pensijai skirti; pagal šį teisinį reguliavimą asmenims, priimtiems tarnauti *inter alia* vidaus reikalų pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti prilyginamas, be kita ko, mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas iki 1995 m. sausio 1 d.; pagal šį teisinį reguliavimą mokymosi atitinkamose mokymo įstaigose laikas po 1995 m. sausio 1 d. negalėjo būti prilyginamas jų tarnybos laikui pensijai skirti.

Šiame kontekste pažymėtina, kad nors pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo teisinis reguliavimas buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas, reikalavimas išėjusiems iš tarnybos įstatyme nurodytiems, *inter alia* vidaus reikalų, pareigūnams ir kariams turėti įstatyme nurodyto dydžio tarnybos stažą tam, kad jiems būtų paskirta pareigūnų ir karių valstybinė pensija, išliko.

5. Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymas buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas, *inter alia* Seimo 2005 m. gegužės 19 d. priimtu Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo pakeitimo įstatymu, įsigaliojusi 2005 m. liepos 1 d., kurio 1 straipsniu Vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymas (1994 m. gruodžio 13 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) buvo išdėstytas nauja redakcija.

5.1. Pagal Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 6 straipsnį „Pareigūnų ir karių

tarnybos laikas pensijai skirti“ asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, *inter alia* vidaus reikalų sistemos pareigūnams, į tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomas, be kita ko, įstatyme nurodytos tarnybos, *inter alia* vidaus reikalų sistemoje, laikas nuo paskyrimo į pareigūno ar kario pareigas dienos.

Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio „Įstatymo įsigaliojimas“ 3 dalyje buvo *inter alia* nustatyta, kad asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros sistemos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnais ir kariais, tarnybos laikui pensijai skirti prilyginami įstatyme nurodyti laikotarpiai, buvę iki 1995 m. sausio 1 d., *inter alia* mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas (6 punktas).

Taigi nurodytu teisiniu reguliavimu buvo nustatyta, kokie laikotarpiai įskaitomi į asmenų, pagal šį įstatymą turinčių teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, *inter alia* vidaus reikalų sistemos pareigūnų, tarnybos laiką ir kokie laikotarpiai, buvę iki 1995 m. sausio 1 d., papildomai prilyginami pareigūnų ir karių, kurie pagal šį įstatymą turi teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, tarnybos laikui pensijai skirti.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad nors nurodyto įstatymo 16 straipsnio 3 dalyje, *inter alia* jos 6 punkte, nustatytas teisinis reguliavimas buvo ne kartą keičiamas, tačiau tuo aspektu, kad juo buvo nustatyti iki 1995 m. sausio 1 d. buvę laikotarpiai, kurie prilyginami pareigūnų ir karių, pagal šį įstatymą turinčių teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, tarnybos laikui pensijai skirti, jis išliko nepakitęs.

5.2. Byloje tiriamu aspektu palyginus nurodytąjį Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 6 ir 16 straipsniuose įtvirtintą teisinį reguliavimą su nustatytu Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 6 ir 16 straipsniuose, pažymėtina, kad šis teisinis reguliavimas išliko iš esmės nepakitęs, t. y. juo:

- nustatyta, kad į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi laikotarpiai, numatyti šio įstatymo 6 straipsnyje, be kita ko, įstatyme nurodytos tarnybos, *inter alia* vidaus reikalų sistemoje, laikas nuo paskyrimo į pareigūno ar kario pareigas dienos; šio įstatymo 6 straipsnyje nustatytu teisiniu reguliavimu nebuvo sudaryta prielaidų į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti įskaityti mokymosi tam tikrose mokymo įstaigose laiką;

- nustatytas ir teisinis reguliavimas, pagal kurį ir tam tikri kiti, ne tik nurodytieji šio įstatymo 6 straipsnyje, laikotarpiai, buvę iki 1995 m. sausio 1 d., asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, papildomai prilyginami tarnybos laikui pensijai skirti; pagal šį teisinį reguliavimą asmenims, priimtiems tarnauti *inter alia* vidaus reikalų sistemos pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti prilyginamas, be kita ko, mokymosi aukštosiose

Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas iki 1995 m. sausio 1 d.; pagal šį teisinį reguliavimą mokymosi atitinkamose mokymo įstaigose laikas po 1995 m. sausio 1 d. negalėjo būti prilyginamas jų tarnybos laikui pensijai skirti.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad nors minėto įstatymo 6 straipsnyje įtvirtintas pareigūnų ir karių tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas buvo ne kartą keičiamas, tačiau tuo aspektu, kad nebuvo sudaryta prielaidų į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti įskaityti mokymosi įstatyme nurodytose mokymo įstaigose laiko po 1995 m. sausio 1 d., jis išliko nepakitęs.

6. Seimas 2007 m. sausio 18 d. priėmė Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo pavadinimo, 1, 3, 6, 12 ir 16 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio 1 straipsniu pakeitė Vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo pavadinimą ir jį išdėstė taip: „Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymas“, o 6 straipsniu pakeitė *inter alia* įstatymo 16 straipsnio 3 dalį.

Pagal Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d. redakcija) 6 punktą, kurį pareiškėjas, be kita ko, ginčija šioje konstitucinės justicijos byloje, asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, be kita ko, asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti prilyginami įstatyme nurodyti laikotarpiai, buvę iki 1995 m. sausio 1 d., *inter alia* mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas.

Byloje tiriamu aspektu palyginus Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d. redakcija) 6 punkte nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 3 dalies 6 punkte, pažymėtina, kad šis teisinis reguliavimas išliko nepakitęs, t. y. pagal jį įstatyme nurodyti laikotarpiai, buvę iki 1995 m. sausio 1 d., be kita ko, mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas, asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, *inter alia* asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, prilyginami tarnybos laikui pensijai skirti; pagal šį teisinį reguliavimą mokymosi atitinkamose mokymo įstaigose laikas po 1995 m. sausio 1 d. negalėjo būti prilyginamas minėtų asmenų tarnybos laikui pensijai skirti.

7. Seimas 2012 m. spalio 2 d. priėmė Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 1, 3, 6, 7 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymą, kuris įsigaliojo 2013 m. sausio 1 d. ir kurio 5 straipsniu buvo pakeista *inter alia* įstatymo 16 straipsnio 3 dalis.

Pažymėtina, kad Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2012 m. spalio 2 d. redakcija) 6 punkte, kurį pareiškėjas, be kita ko, ginčija šioje konstitucinės justicijos byloje, įtvirtintas teisinis reguliavimas, analogiškas nustatytajam Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d. redakcija) 6 punkte, t. y. pagal jį tam tikri įstatyme nurodyti laikotarpiai, buvę iki 1995 m. sausio 1 d., be kita ko, mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas, asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, *inter alia* asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, prilyginami tarnybos laikui pensijai skirti; pagal šį teisinį reguliavimą mokymosi atitinkamose mokymo įstaigose laikas po 1995 m. sausio 1 d. negalėjo būti prilyginamas tokių asmenų tarnybos laikui pensijai skirti.

8. Apibendrinant nurodytą pareigūnų ir karių tarnybos laiko pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti apskaičiavimo teisinį reguliavimą *inter alia* nagrinėjamoje konstitucinės justicijos byloje aktualių asmenų, priimtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo aspektu, konstatuotina, kad:

– Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme buvo ir yra nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį į asmenų, pagal šį įstatymą turinčių teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, *inter alia* asmenų, priimtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi laikotarpiai, numatyti šio įstatymo 6 straipsnyje, be kita ko, įstatyme nurodytos tarnybos, *inter alia* vidaus reikalų sistemoje, laikas nuo paskyrimo į pareigūno ar kario pareigas dienos; šiuo teisiniu reguliavimu nebuvo ir nėra sudaryta prielaidų į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti įskaityti mokymosi tam tikrose mokymo įstaigose laiką;

– Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkte taip pat buvo ir yra nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį ir tam tikri kiti, ne tik nurodytieji šio įstatyme 6 straipsnyje, laikotarpiai, buvę iki 1995 m. sausio 1 d., asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, *inter alia* asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, papildomai prilyginami tarnybos laikui pensijai skirti; pagal šį teisinį reguliavimą asmenims, priimtiems tarnauti įstatyme nurodytais pareigūnais ir kariais, *inter alia* vidaus reikalų sistemos pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti buvo ir yra prilyginamas, be kita ko, mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas iki 1995 m. sausio 1 d.; pagal šį teisinį reguliavimą mokymosi atitinkamose mokymo įstaigose laikas po 1995 m. sausio 1 d. negalėjo būti prilyginamas jų tarnybos laikui pensijai skirti.

9. Šioje konstitucinės justicijos byloje pareiškėjo prašyme pateiktų argumentų kontekste atskirai atskleistinas ir tas tarnybos laiko pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas, be kita ko, ir nustatytasis pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir

mokėjimą reglamentuojančiame įstatyme, kuriuo buvo ir yra reglamentuojamas Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimas.

9.1. Pažymėtina, kad tiek Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 5 dalyje, tiek nauja redakcija išdėsčius tą įstatymą priimto Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 4 dalyje buvo nustatyta, kad į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomas ištarnautas laikas, numatytas Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnyje.

Taigi tiek pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančiame įstatyme, kuriam įsigaliojus nustojo galioti minėtas laikinas vidaus reikalų sistemos pareigūnų ir karių pensinio aprūpinimo teisinis reguliavimas, tiek vėlesnės redakcijos šiame įstatyme buvo nustatytas atskiras Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas: šių pareigūnų tarnybos laikui pensijai skirti apskaičiuoti turėjo būti taikomos Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnio nuostatos.

Aiškinant šias nuostatas minėto asmenų, pagal šį įstatymą turinčių teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, *inter alia* asmenų, priimtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiko pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti apskaičiavimo teisinio reguliavimo kontekste, pažymėtina, kad Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 5 dalyje, Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 4 dalyje buvo nustatytas specialus Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas: apskaičiuojant minėtų pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti turėjo būti taikomas Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnyje nustatytas teisinis reguliavimas, o ne visiems asmenims, pagal pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojantį įstatymą turintiems teisę gauti šią pensiją, tokiam įstatyme nustatytas pareigūnų ir karių tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas, pagal kurį, be kita ko, tam tikri įstatyme nurodyti laikotarpiai, buvę tik iki 1995 m. sausio 1 d., asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, prilyginami tarnybos laikui pensijai skirti.

9.1.1. Šiame kontekste pažymėtina, kad Seimas 1994 m. sausio 20 d. priėmė Valstybės saugumo departamento įstatymą, įsigaliojusį 1994 m. vasario 9 d., kuris ne kartą buvo keičiamas ir (arba) papildomas. Šis įstatymas reglamentavo Valstybės saugumo departamento paskirtį, veiklos teisinius pagrindus, nustatė uždavinius ir funkcijas, struktūrą, teises ir pareigas, finansavimą, darbuotojų socialines garantijas bei veiklos kontrolės būdus (1 straipsnis).

Taigi Valstybės saugumo departamento įstatymas – specialus įstatymas, skirtas, be kita ko, Valstybės saugumo departamento veiklai, darbuotojų socialinėms garantijoms reguliuoti.

9.1.2. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnyje „Saugumo departamento pareigūnų ištarnautas laikas“ (1994 m. gruodžio 13 d., 2007 m. sausio 18 d., 2008 m. spalio 6 d. redakcijos) buvo nustatytas toks Valstybės saugumo departamento pareigūnų tarnybos stažo (ištarnauto laiko) apskaičiavimo teisinis reguliavimas:

– pagal šio įstatymo 28 straipsnio (1994 m. gruodžio 13 d., 2007 m. sausio 18 d. redakcijos) 4 punktą įstatyme nustatyta tvarka į Valstybės saugumo departamento pareigūnų ištarnautą laiką, suteikusį teisę gauti pareigūno pensiją, buvo įskaitomas tik mokymosi stacionarinėse vidaus reikalų mokymo įstaigose laikas iki minėto įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 1995 m. sausio 1 d.;

– pagal šio įstatymo 28 straipsnio (2008 m. spalio 6 d. redakcija) 4 punktą į minėtų pareigūnų tarnybos stažą mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas buvo įskaitomas neatsižvelgiant į tai, kada atitinkamas laikotarpis buvo.

9.2. Seimas 2012 m. spalio 17 d. priėmė Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 1, 6, 16 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio 3 straipsniu buvo pakeista įstatymo 16 straipsnio 4 dalis.

Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje (2012 m. spalio 17 d. redakcija) nustatyta: „Į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų, paskirtų į pareigas iki 2012 m. gruodžio 31 d., tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi laikotarpiai, iki Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo įskaityti į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos stažą pagal galiojusio Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnį.“

Taigi Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje (2012 m. spalio 17 d. redakcija) nustatytas specialus teisinis reguliavimas, taikomas apskaičiuojant tik Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų, paskirtų į pareigas iki 2012 m. gruodžio 31 d., tarnybos laiką pensijai skirti: į tokių pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi tie laikotarpiai, kurie iki Žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo įskaityti į jų tarnybos stažą pagal galiojusio Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnį.

9.2.1. Šiame kontekste pažymėtina, kad Seimas 2012 m. spalio 17 d. priėmė Žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymą, kuris įsigaliojo (su tam tikra išimtimi) 2013 m. sausio 1 d. ir kurio 4 straipsniu, įsigaliojus šiam įstatymui, netekusiu galios pripažintas *inter alia* Valstybės saugumo departamento įstatymas, priimtas 1994 m. sausio 20 d., ir vėlesni jo pakeitimai.

Kaip matyti iš šio įstatymo projekto aiškinamojo rašto, jis parengtas siekiant, be kita ko, išsamiai ir nuosekliai reglamentuoti žvalgybą, kontržvalgybą, žvalgybos pareigūnų tarnybos sąlygas ir socialines garantijas.

Pažymėtina, kad įsigaliojus Žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymui Valstybės saugumo

departamento veiklos teisinius pagrindus, jo pareigūnų statusą, tarnybos sąlygas ir socialines garantijas nustato Žvalgybos įstatymas (2012 m. spalio 17 d. redakcija). Atlikus šiuos teisinio reguliavimo pakeitimus, Valstybės saugumo departamento pareigūnų teisės gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją įgyvendinimo ir šios pensijos skyrimo tvarka, *inter alia* tarnybos laiko šiai pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas, nustatyta išimtinai pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančiuose teisės aktuose (pagal Žvalgybos įstatymo (2012 m. spalio 17 d. redakcija) 66 straipsnio 2 dalį).

Šiame kontekste pažymėtina, kad nors Žvalgybos įstatymas (2012 m. spalio 17 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas, teisinis reguliavimas, pagal kurį Valstybės saugumo departamento pareigūnų teisės gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją įgyvendinimo ir šios pensijos skyrimo tvarka nustatyta išimtinai pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančiuose teisės aktuose, šioje konstitucinės justicijos byloje aktualiu aspektu išliko nepakitęs.

9.2.2. Aiškinant Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 dalį (2012 m. spalio 17 d. redakcija) nurodyto Žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatyme ir Žvalgybos įstatyme (2012 m. spalio 17 d. redakcija) įtvirtinto teisinio reguliavimo kontekste, pažymėtina, kad:

- specialus Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas taikomas ne visiems, o tik tam tikriems Valstybės saugumo departamento pareigūnams: tik į tų pareigūnų, kurie paskirti į pareigas iki 2012 m. gruodžio 31 d., tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi tie laikotarpiai, kurie iki Žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 2013 m. sausio 1 d., įskaityti į jų tarnybos stažą pagal Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnį;

- Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų, paskirtų į pareigas po 2012 m. gruodžio 31 d., tarnybos laikui pensijai skirti apskaičiuoti taikomas tik pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančiuose teisės aktuose įtvirtintas teisinis reguliavimas, t. y. visiems asmenims, pagal Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, taikytinas teisinis reguliavimas, pagal kurį tarnybos laikui valstybinei pensijai skirti prilyginami papildomi laikotarpiai, *inter alia* Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme įtvirtinta bendroji taisyklė, kad į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi tik tie mokymosi įstatyme nurodytose mokymo įstaigose laikotarpiai, kurie buvo iki 1995 m. sausio 1 d.

9.2.3. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad, byloje tiriamu aspektu palyginus Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje (2012 m. spalio 17 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 4 dalyje, konstatuotina, jog jis pakito: nors juo taip

pat sudarytos prielaidos į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti įskaityti ištarnautą laiką, numatytą Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnyje, tačiau pagal naujai nustatytą pareigūnų ir karių valstybinių pensijų teisinį reguliavimą šis specialus ištarnauto laiko įskaitymo į tarnybos laiką pensijai skirti teisinis reguliavimas taikytinas tik tiems Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnams, kurie paskirti į pareigas iki 2012 m. gruodžio 31 d.

9.3. Apibendrinant Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinį reguliavimą, be kita ko, ir nustatytąjį pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančiame įstatyme, šioje konstitucinės justicijos byloje aktualiu aspektu, konstatuotina, kad:

– pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančiame įstatyme (jam įsigaliojus nustojo galioti laikinas vidaus reikalų sistemos pareigūnų ir karių pensinio aprūpinimo teisinis reguliavimas, kuriuo buvo pirmą kartą reglamentuotas vidaus reikalų sistemos pareigūnų ir karių tarnybos laikas, būtinas pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti) nustatytas specialus Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas: pagal Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 5 dalį, Pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) 16 straipsnio 4 dalį į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti buvo įskaitomas Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnyje nurodytas ištarnautas laikas; pagal Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnio (1994 m. gruodžio 13 d., 2007 m. sausio 18 d. redakcijos) 4 punktą įstatyme nustatyta tvarka į Valstybės saugumo departamento pareigūnų ištarnautą laiką, suteikusį teisę gauti pareigūno pensiją, buvo įskaitomas tik mokymosi stacionarinėse vidaus reikalų mokymo įstaigose laikas iki minėto įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 1995 m. sausio 1 d., o pagal Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnio (2008 m. spalio 6 d. redakcija) 4 punktą į minėtų pareigūnų tarnybos stažą mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas buvo įskaitomas neatsižvelgiant į tai, kada jis buvo;

– pagal Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 dalį (2012 m. spalio 17 d. redakcija) specialus Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas, pagal kurį į jų tarnybos laiką pensijai skirti buvo įskaitomas Valstybės saugumo departamento įstatymo 28 straipsnyje nurodytas ištarnautas laikas, taikomas ne visiems, o tik tam tikriems Valstybės saugumo departamento pareigūnams: tik į tų pareigūnų, kurie paskirti į pareigas iki 2012 m. gruodžio 31 d., tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi tie laikotarpiai, kurie iki Žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 2013 m. sausio 1 d., įskaityti į jų tarnybos stažą pagal Valstybės saugumo departamento įstatymo

28 straipsnį; Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų, paskirtų į pareigas po 2012 m. gruodžio 31 d., tarnybos laikui pensijai skirti apskaičiuoti taikomas tik pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančiuose teisės aktuose įtvirtintas teisinis reguliavimas, t. y. visiems asmenims, pagal Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, taikytinas teisinis reguliavimas, pagal kurį tarnybos laikui valstybinei pensijai skirti prilyginami papildomi laikotarpiai, *inter alia* Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme įtvirtinta bendroji taisyklė, kad į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi tik tie mokymosi įstatyme nurodytose mokymo įstaigose laikotarpiai, kurie buvo iki 1995 m. sausio 1 d.

10. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos ir įstatymų nuostatos, kuriomis atskleidžiami kai kurie Valstybės saugumo departamento veiklos ypatumai.

10.1. Valstybės saugumo departamento įstatyme Valstybės saugumo departamentas apibrėžtas kaip institucija, kuri, saugodama Lietuvos Respublikos suverenitetą ir jos konstitucinę santvarką, Lietuvos valstybės interesais atlieka žvalgybą ir kontržvalgybą (1 straipsnis, 8 straipsnio 1 punktas).

10.2. Kaip minėta, 2013 m. sausio 1 d. įsigaliojus (su tam tikra išimtimi) Žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymui, netekusiais galios pripažinti Valstybės saugumo departamento įstatymas ir jo pakeitimai.

Pagal Žvalgybos įstatyme (2012 m. spalio 17 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą Valstybės saugumo departamentas – viena iš žvalgybos institucijų, kurios tikslas, be kita ko, yra stiprinti Lietuvos Respublikos nacionalinį saugumą, jai pavesta vykdyti žvalgybą ir kontržvalgybą (2 straipsnio 5 dalis, 6 straipsnis, 8 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

10.3. Apibendrinant teisės aktų nuostatas, kuriomis atskleidžiami Valstybės saugumo departamento veiklos ypatumai, šioje konstitucinės justicijos byloje aktualiu aspektu, pažymėtina, kad tiek pagal Valstybės saugumo departamento įstatymo, tiek pagal vietoj jo taikomo nauja redakcija išdėstyto Žvalgybos įstatymo (2012 m. spalio 17 d. redakcija) nuostatas Valstybės saugumo departamentas yra institucija, kuriai pavesta vykdyti žvalgybą ir kontržvalgybą siekiant saugoti Lietuvos Respublikos suverenitetą, stiprinti jos nacionalinį saugumą.

III

1. Šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama tiek, kiek nurodyta, asmenų, priimtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiko valstybinei pareigūnų ir karių pensijai skirti apskaičiavimo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas – universalus principas, kuriuo grindžiama visa Lietuvos teisės sistema ir pati

Konstitucija, kad šio konstitucinio principo turinys atsiskleidžia įvairiose Konstitucijos nuostatose, *inter alia* jos 29 straipsnyje, kuriame įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas. Konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo pažeidimas kartu yra ir konstitucinių teisingumo, darnios visuomenės imperatyvų, taigi ir konstitucinio teisinės valstybės principo, pažeidimas (*inter alia* 2012 m. vasario 6 d., 2012 m. gruodžio 14 d. nutarimai).

3. Konstitucijos 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Konstitucija yra vientisas ir tiesiogiai taikomas aktas. Visos Konstitucijos nuostatos yra tarpusavyje susijusios ir sudaro vieną darnią sistemą, tarp Konstitucijoje įtvirtintų vertybių yra pusiausvyra, nė vienos Konstitucijos nuostatos negalima aiškinti taip, kad būtų iškreiptas arba paneigtas kurios nors kitos Konstitucijos nuostatos turinys, nes taip būtų iškreipta viso konstitucinio teisinio reguliavimo esmė, pažeista konstitucinių vertybių pusiausvyra (*inter alia* 2003 m. kovo 4 d., 2006 m. sausio 16 d., 2006 m. kovo 14 d., 2009 m. rugsėjo 24 d. nutarimai).

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste aiškinant Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalies nuostatas atsižvelgtina ir į Konstitucijos 52 straipsnį, *inter alia* iš jo kylančius reikalavimus, kurių privalu paisyti teisės aktais reguliuojant ir pareigūnų ir karių valstybinių pensijų santykius.

3.1. Konstitucijos 52 straipsnyje nustatyta: „Valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas, socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo ir kitais įstatymų numatytais atvejais.“

Taigi Konstitucijos 52 straipsnyje yra nustatyti pensinio aprūpinimo ir socialinės paramos pagrindai; pagal šį Konstitucijos straipsnį įstatymų leidėjas privalo įstatymu nustatyti senatvės ir invalidumo pensijas, taip pat socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės ir maitintojo netekimo atvejais (*inter alia* 2003 m. liepos 4 d. nutarimas).

3.2. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją įstatymu gali būti nustatytos ir kitokios, ne tik *expressis verbis* nurodytosios Konstitucijos 52 straipsnyje, pensijos ir socialinė parama. Konstitucijos 52 straipsnio nuostata „valstybė laiduoja“ *inter alia* reiškia, kad, įstatymu nustačius tam tikrą pensinį aprūpinimą, valstybei kyla pareiga nurodytiems asmenims jį garantuoti tokiais pagrindais ir dydžiais, kurie nustatyti įstatyme, o asmenys, atitinkantys įstatyme nustatytas sąlygas, turi teisę reikalauti, kad valstybė jiems skirtų šią pensiją ir ją mokėtų; taigi minėta Konstitucijos 52 straipsnio nuostata suponuoja įstatymų leidėjo pareigą, įstatymu nustatant tam tikrą pensiją, įtvirtinti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų šios pensijos mokėjimą asmenims, atitinkantiems įstatyme nustatytas sąlygas (2003 m. liepos 4 d. nutarimas).

3.2.1. Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad Konstitucijos 52 straipsnyje tiesiogiai neįvardytos pensijos šiuo metu yra nustatytos, be kita ko, Valstybinių pensijų įstatyme; įstatymu gali būti *inter alia* nustatytos pensijos už tam tikrą tarnybą Lietuvos valstybei.

Paminėtinos šios Konstitucinio Teismo suformuluotos oficialiosios konstitucinės doktrinos

nuostatos, susijusios su valstybinėmis pensijomis:

– valstybinės pensijos savo prigimtimi ir pobūdžiu skiriasi nuo valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijos, taip pat nuo kitų valstybinio socialinio draudimo pensijų: jos yra mokamos iš valstybės biudžeto; jos skiriamos asmenims už atliktą tarnybą ar nuopelnus Lietuvos valstybei, taip pat kaip kompensacija įstatyme nurodytiems nukentėjusiesiems asmenims (*inter alia* 2003 m. gruodžio 3 d., 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, 2010 m. birželio 29 d. nutarimas, 2015 m. sausio 14 d. sprendimas); šių pensijų gavimas siejamas ne su nustatyto dydžio pensijų socialinio draudimo įmokomis, o su atitinkamu asmens statusu (tarnyba, nuopelnais ar kitomis aplinkybėmis, nuo kurių priklauso valstybinės pensijos skyrimas) (*inter alia* 2013 m. vasario 22 d., 2014 m. liepos 3 d. nutarimai);

– valstybinių pensijų ypatumai leidžia įstatymų leidėjui, atsižvelgiant į visas reikšmingas aplinkybes ir paisant Konstitucijos normų bei principų, nustatyti atitinkamas šių pensijų skyrimo sąlygas (2008 m. gruodžio 24 d. nutarimas, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, 2010 m. birželio 29 d., 2012 m. vasario 6 d. nutarimai); įstatymų leidėjo diskrecija nustatant valstybinių pensijų skyrimą yra platesnė nei reglamentuojant kitas pensijas, jų skyrimo sąlygos gali būti labai įvairios ir priklausyti *inter alia* nuo tarnybos ypatumų, ekonominių valstybės išgalių (2008 m. gruodžio 24 d., 2012 m. vasario 6 d. nutarimai).

3.2.2. Pareigūnų ir karių valstybinė pensija yra viena iš Konstitucijos 52 straipsnyje tiesiogiai neįvardytų pensijų rūšių. Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme įtvirtintos pareigūnų ir karių valstybinės pensijos paskirtis yra *inter alia* atlyginti už sudėtingą, atsakingą, dažnai rizikingą ir pavojingą asmens tarnybą valstybei (2008 m. gruodžio 24 d., 2013 m. vasario 22 d. nutarimai); įstatymu nustačius tokią valstybinę pensiją, jos skyrimas ir gavimas turi būti siejamas būtent su asmens tarnyba Lietuvos valstybei (2013 m. vasario 22 d. nutarimas).

3.2.2.1. Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog statutinių valstybės institucijų (*inter alia* policijos, vidaus tarnybos ir saugumo tarnybos įstaigų) pareigūnai atlieka statutinę valstybės tarnybą, kuri yra specifinė valstybės tarnybos rūšis, besiskirianti nuo kitokios (civilinės) valstybės tarnybos ir karo tarnybos. Iš statutinės valstybės tarnybos sampratos kyla *inter alia* šie jai būdingi bruožai: griežto hierarchinio pavaldumo statutiniai santykiai, kuriems būdingas *inter alia* ypatingas tarnybos atlikimo režimas, specialūs reikalavimai statutinių valstybės institucijų pareigūnams (*inter alia* susiję su jų lojalumu Lietuvos valstybei ir patikimumu, išsilavinimu, amžiumi, sveikatos būkle ir pan.), specifiniai šių pareigūnų įgaliojimai (*inter alia* jiems nepavaldžių asmenų atžvilgiu, taip pat susiję su prievartos priemonių naudojimu), specialios socialinės ir kitos garantijos (2012 m. vasario 27 d. nutarimas).

3.2.2.2. Valstybinių pensijų ypatumai leidžia įstatymų leidėjui, atsižvelgiant į visas reikšmingas aplinkybes ir paisant Konstitucijos normų bei principų, nustatyti atitinkamas pareigūnų

ir karių valstybinės pensijos skyrimo sąlygas (2008 m. gruodžio 24 d., 2013 m. vasario 22 d. nutarimai).

Įstatymų leidėjas, nustatydamas, kokiems asmenims skiriama ir mokama pareigūnų ir karių valstybinė pensija, jos skyrimo ir mokėjimo pagrindus bei sąlygas, taip pat šios pensijos dydžius, turi laikytis konstitucinio visų asmenų lygybės principo (2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimas), paisyti iš Konstitucijos 29 straipsnio kylančio reikalavimo pareigūnus ir karius, kurių teisinė padėtis yra vienoda, kai tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad jų nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas, traktuoti vienodai (2008 m. gruodžio 24 d., 2013 m. vasario 22 d. nutarimai). Jeigu įstatymų leidėjas, reguliuodamas pareigūnų ir karių pensinį aprūpinimą, nepaisytų *inter alia* Konstitucijoje įtvirtintų atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės imperatyvų, ypač jeigu jis neatsižvelgtų į pareigūnų ir karių tarnybos specifiką, konkrečių pareigų pobūdį ir kitas reikšmingas aplinkybes, tokios pensijos skyrimas ir mokėjimas taptų privilegija, taigi toks pensinis aprūpinimas pagal Konstituciją negalėtų būti laiduojamas (2003 m. liepos 4 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

3.2.2.3. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad, reglamentuodamas pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą, įstatymų leidėjas turi apibrėžti, be kita ko, tarnybos laiką, būtina šiai valstybinei pensijai skirti; šiam laikui gali būti prilyginti ir tam tikri kiti su tarnyba susiję laikotarpiai, *inter alia* pasirengimo tarnybai laikas. Paisydamas Konstitucijos, *inter alia* jos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo, įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją nustatydamas šį teisinį reguliavimą: atsižvelgdamas į reikšmingas aplinkybes, kaip antai į egzistuojantį konstituciškai pagrįstą tikslą tam tikru valstybei reikšmingu laikotarpiu užtikrinti tam tikras specifines funkcijas vykdančių statutinių valstybės institucijų veiklą *inter alia* skatinant atitinkamos kvalifikacijos asmenis stoti į tarnybą šiose institucijose, jis, be kita ko, gali nustatyti ir tam tikrų ypatumų turintį tokių atskirų statutinių valstybės institucijų pareigūnų tarnybos laiką, būtino pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti, apskaičiavimo, taip pat kitų laikotarpių prilyginimo šiam laikui teisinį reguliavimą.

IV

Dėl Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkto atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui

1. Minėta, kad šioje konstitucinės justicijos byloje pagal pareiškėjo prašymą tiriama Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkto tiek, kiek pagal jį asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti nėra prilyginamas mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas po 1995 m. sausio 1 d., atitiktis

Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Kaip minėta, Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkte buvo ir yra nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį asmenims, priimtiems tarnauti *inter alia* vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti prilyginamas *inter alia* mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas iki 1995 m. sausio 1 d.

3. Minėta ir tai, kad iš pareiškėjo prašyme pateiktų argumentų ir jo nagrinėjamos administracinės bylos medžiagos visumos matyti, jog pareiškėjas asmenų, paskirtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai ginčija būtent dėl to, kad nesutinka su tuo, kad asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti, pasak jo, kitaip nei Valstybės saugumo departamento pareigūnams, prilyginamas mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas tik iki 1995 m. sausio 1 d., tačiau neįskaitomas atitinkamas laikotarpis, buvęs po 1995 m. sausio 1 d.

4. Vertinant, ar Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkte nustatytu tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisiniu reguliavimu šioje konstitucinės justicijos byloje aktualiu aspektu nebuvo nukrypta nuo iš Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių reikalavimų, pažymėtina, kad, kaip minėta:

– jeigu įstatymų leidėjas, reguliuodamas pareigūnų ir karių pensinį aprūpinimą, nepaisytų Konstitucijos, *inter alia* joje įtvirtintų atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės imperatyvų, asmenų lygiateisiškumo principo, ypač jeigu jis neatsižvelgtų į pareigūnų ir karių tarnybos specifiką, konkrečių pareigų pobūdį ir kitas reikšmingas aplinkybes, tokios pensijos skyrimas ir mokėjimas taptų privilegija, taigi toks pensinis aprūpinimas pagal Konstituciją negalėtų būti laidojamas;

– pareigūnų ir karių valstybinės pensijos paskirtis yra *inter alia* atlyginti už sudėtingą, atsakingą, dažnai rizikingą ir pavojingą asmens tarnybą valstybei; valstybinių pensijų ypatumai leidžia įstatymų leidėjui, atsižvelgiant į visas reikšmingas aplinkybes ir paisant Konstitucijos normų bei principų, nustatyti atitinkamas šios pensijos skyrimo sąlygas; įstatymų leidėjo diskrecija nustatant valstybinių pensijų skyrimą yra platesnė nei reglamentuojant kitas pensijas, jų skyrimo sąlygos gali būti labai įvairios;

– reglamentuodamas pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą, įstatymų leidėjas turi apibrėžti, be kita ko, tarnybos laiką, būtiną šiai valstybinei pensijai skirti; šiam laikui gali būti prilyginti ir tam tikri kiti su tarnyba susiję laikotarpiai, *inter alia* pasirengimo tarnybai laikas.

4.1. Minėta, kad pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo teisiniu

reguliuojimu šių pensijų skyrimas ir mokėjimas išėjusiems iš tarnybos pareigūnams ir kariams, *inter alia* vidaus reikalų sistemos pareigūnams, buvo ir yra susietas, be kita ko, su reikalavimu turėti įstatyme nustatyto dydžio tarnybos stažą.

Kaip minėta, Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme buvo ir yra nustatytas teisinis reguliuojimas, pagal kurį į asmenų, pagal šį įstatymą turinčių teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, *inter alia* asmenų, priimtų tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laiką pensijai skirti įskaitomi laikotarpiai, numatyti šio įstatymo 6 straipsnyje, be kita ko, įstatyme nurodytos tarnybos, *inter alia* vidaus reikalų sistemoje, laikas nuo paskyrimo į pareigūno ar kario pareigas dienos; šiuo teisiniu reguliuojimu nebuvo ir nėra sudaryta prielaidų į pareigūnų ir karių tarnybos laiką pensijai skirti įskaityti mokymosi tam tikrose mokymo įstaigose laiką.

Minėta ir tai, kad Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkte taip pat buvo ir yra nustatytas teisinis reguliuojimas, pagal kurį ir tam tikri kiti, ne tik nurodytieji šio įstatyme 6 straipsnyje, laikotarpiai, buvę iki 1995 m. sausio 1 d., asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, *inter alia* asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, papildomai prilyginami tarnybos laikui pensijai skirti; pagal šį teisinį reguliuojimą asmenims, priimtiems tarnauti įstatyme nurodytais pareigūnais ir kariais, *inter alia* vidaus reikalų sistemos pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti buvo ir yra prilyginamas, be kita ko, mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas iki 1995 m. sausio 1 d.; pagal šį teisinį reguliuojimą mokymosi atitinkamose mokymo įstaigose laikas po 1995 m. sausio 1 d. negalėjo ir negali būti prilyginamas jų tarnybos laikui pensijai skirti.

4.2. Taigi nurodytu Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme įtvirtintu teisiniu reguliuojimu įstatymų leidėjas nustatė kai kurias pareigūnų ir karių valstybinės pensijos skyrimo sąlygas: apibrėžė, už kokią tarnybą įstatyme nustatytais sąlygomis ir tvarka skiriama ir mokama ši valstybinė pensija, taip pat jai papildomai prilygino tam tikrus kitus su tarnyba susijusius laikotarpius, *inter alia* įstatyme nurodytą pasirengimo tarnybai laiką, t. y. taip įstatymų leidėjas įgyvendino savo iš Konstitucijos kylančią plačią diskreciją nustatant pareigūnų ir karių valstybinės pensijos skyrimo sąlygas.

4.3. Šiame kontekste pažymėtina, kad pareiškėjo abejonės dėl to, ar tokia įstatymų leidėjo diskrecija šioje konstitucinės justicijos byloje aktualiu aspektu įgyvendinta laikantis Konstitucijos, iš esmės pagrįstos tuo, kad, pasak pareiškėjo, ginčijamu teisiniu reguliuojimu asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, nepagrįstai nustatytas kitoks, nei nustatytasis Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnams, kitų laikotarpių prilyginimo tarnybos laikui pensijai skirti teisinis reguliuojimas: juo nesudaryta prielaidų (kitaip nei Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos stažo apskaičiavimo teisiniu reguliuojimu) į šių

pareigūnų tarnybos laiką pensijai skirti įskaityti ir mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laiką po 1995 m. sausio 1 d.

4.3.1. Kaip minėta, paisydamas Konstitucijos, *inter alia* jos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo, įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją nustatydamas tarnybos laiko, būtino pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti, apskaičiavimo, taip pat kitų laikotarpių prilyginimo šiam laikui teisinį reguliavimą: atsižvelgdamas į reikšmingas aplinkybes, kaip antai į egzistuojantį konstituciškai pagrįstą tikslą tam tikru valstybei reikšmingu laikotarpiu užtikrinti tam tikras specifines funkcijas vykdančių statutinių valstybės institucijų veiklą *inter alia* skatinant atitinkamos kvalifikacijos asmenis stoti į tarnybą šiose institucijose, jis, be kita ko, gali nustatyti ir tam tikrų ypatumų turintį tokių atskirų statutinių valstybės institucijų pareigūnų tarnybos laiko, būtino pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti, apskaičiavimo, taip pat kitų laikotarpių prilyginimo šiam laikui teisinį reguliavimą.

4.3.2. Minėta, kad Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punktą, pagal kurį tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti prilyginami tam tikri papildomi laikotarpiai, *inter alia* mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas iki 1995 m. sausio 1 d., taikomas visiems pagal šį įstatymą teisę gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją turintiems asmenims.

Minėta ir tai, kad pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančiame įstatyme nustatytas ir specialus Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laiko pensijai skirti apskaičiavimo teisinis reguliavimas: šis laikas buvo apskaičiuojamas remiantis specialiu įstatymu, skirtu Valstybės saugumo departamentui, darbuotojų socialinėms garantijoms reguliuoti, *inter alia* įgalinusi tam tikru laikotarpiu į Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos stažą įskaityti ir mokymosi atitinkamose mokyklose laiką po 1995 m. sausio 1 d.

Paminėtina ir tai, kad Valstybės saugumo departamentas yra institucija, kuriai pavesta vykdyti žvalgybą ir kontržvalgybą siekiant saugoti Lietuvos Respublikos suverenitetą, stiprinti jos nacionalinį saugumą.

4.3.3. Pažymėtina, kad nagrinėjamoje konstitucinės justicijos byloje yra pagrindas teigti, jog įstatymų leidėjas, siekdamas paskatinti reikiamą skaičių atitinkamos kvalifikacijos specialistų eiti pareigas atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę naujai formuotoje specifines funkcijas vykdančioje statutinėje valstybės institucijoje – Valstybės saugumo departamente, galėjo, be kita ko, nustatyti specialų (t. y. turintį tam tikrų ypatumų, palyginti su tuo atitinkamu teisiniu reguliavimu, kuris taikomas tarnybą kitose statutinėse valstybės institucijose pasirinkusiems pareigūnams) tarnybą šioje institucijoje pasirinkusių pareigūnų tarnybos laiko pareigūnų ir karių

valstybinei pensijai skirti apskaičiavimo, taip pat kitų laikotarpių prilyginimo šiam laikui teisinį reguliavimą, įskaitant ir tą teisinį reguliavimą, kuriuo sudarytos prielaidos tam tikru laikotarpiu į šių asmenų ištarnautą laiką (tarnybos stažą) įskaityti mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laiką po 1995 m. sausio 1 d.

Taigi įstatymų leidėjo nustatytas specialus teisinis reguliavimas, pagal kurį Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnų tarnybos laikui pensijai skirti prilyginti kiti laikotarpiai, vertintinas kaip reguliavimas, kuriuo buvo siekiama konstituciškai pagrįsto tikslo paskatinti reikiamą skaičių atitinkamos kvalifikacijos specialistų eiti pareigas šioje statutinėje valstybės institucijoje, juo nebuvo sudaryta prielaidų pažeisti (*inter alia* pareiškėjo nurodytu aspektu) konstitucinius reikalavimus, taikytinus įgyvendinant įstatymų leidėjo diskreciją nustatant pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo sąlygas.

4.4. Kaip minėta, Konstitucija yra vientisas aktas; visos Konstitucijos nuostatos yra tarpusavyje susijusios ir sudaro vieną darnią sistemą; aiškinant Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalies nuostatas atsižvelgtina ir į Konstitucijos 52 straipsnį, *inter alia* iš jo kylančius reikalavimus, kurių privalu paisyti teisės aktais reguliuojant ir pareigūnų ir karių valstybinių pensijų santykius.

Konstatuotina, kad ginčijamu teisiniu reguliavimu, kuriuo, siekiant konstituciškai pagrįsto tikslo, įgyvendinta įstatymų leidėjo diskrecija apibrėžti tam tikrų statutinių valstybės institucijų pareigūnų pensijai skirti būtiną (ir (ar) jam prilygintą) tarnybos laiką, nebuvo sudaryta prielaidų nukrypti ir nuo iš Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių reikalavimų, taikytinų nustatant pareigūnų ir karių valstybinės pensijos skyrimo sąlygas.

5. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punktą tiek, kiek pagal jį asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti nėra prilyginamas mokymosi aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas po 1995 m. sausio 1 d., neprieštarauja (neprieštaravo) Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d. redakcija, Žin., 2007, Nr. 8-314; 2012 m. spalio 2 d. redakcija, Žin., 2012, Nr. 122-6113) 6 punktą tiek, kiek pagal jį asmenims, priimtiems tarnauti vidaus reikalų sistemoje pareigūnais, tarnybos laikui pensijai skirti nėra prilyginamas mokymosi

aukštosiose Lietuvos Respublikos policijos (vidaus reikalų) mokyklose laikas po 1995 m. sausio 1 d., neprieštarauja (neprieštaravo) Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Pranas Kuconis

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Dainius Žalimas